

potrebe in stroške, tako da bi se tedej vsi državni stroški, razun obrest (čimžev) od sposojenih denarjev in pa stroškov za železne ceste, létas brez novih dolgov lahko opravljali, ako bi vsi zgorej povedani davki zares v polnim številu, kakor se jih državno vladarstvo po prevdarku nadja, gotovi v državne denarnice došli. Od državnih stroškov sploh in posebej bomo znabiti drugo pot govorili.

Prestopimo zdaj do vprašanja: Pri katerih davkih bi bilo kmetiškemu stanu berž ko je moč polajšanja vošiti, pri katerih pa po pameti kaj pozneje? O dragi bratje! kdor zvestih državnikov sedanje okolščine našiga cesarstva in njegove stiske dobro pomisli, ne bo prenaglo na pomanjšanje davkov mislil, temuč v zaupanji, da bo skorej skorej boljši, vse dozdanje naloge, kolikor ga zadenejo, kot posvečeni dar serčno rad na oltar države položil. Vikši državno vladarstvo je prevdarek dohodkov, od kteriga smo govorili, pred Vsimi Sveti pretečeniga léta zložilo; — tačas se ni še kar nič nadjalo strašne puntarije nehvaležnih, brezvestnih Taljanov, — ni se nadjalo kakošna množica vojakov se bo mogla zoper nje pošiljati, in kako silo veliki stroški se bodo potem naključili. In vender pri vsih téh stiskah so naši častiti deželni stanovi na revniga kmeta mislili in poslali so modre rodoljube možé s prošnjo milostljivimu Cesarju, da bi se nekoliko davkov, kar koli je moč kmalo pomanjšalo. *)

Davk od soli je med tistimi nar poglavitniši. Sól je za človeški živež in za mnogo obertniško narejanje takó potrebna, da noben človek brez nje obstati ne more, zato pa tudi davk po primeri enako bogatinca in reveža zadene. Cena solí, med katero je davk zapopaden, je zares vsim pretežka. Štajarske in morske solí cent na Krajnskim čez 6 goldinarjev pride, h kateri ceni pa prodajavci še plačilo svojiga prizadevanja in svoj dobiček pridenejo. Koliko ubozih kmetiških družin mora dostikrat, če denarjev ni, več dni brez solí ostati? Kaj hočemo pa reči od živinoreje, pri kateri je sól tolikan koristna in potrebna? ktere pa živina ubožiga kmeta nikdar ne vidi. Ponižanje cene solí je tedaj silno silno potrebno.

Davk od štempljaniga popirja tudine le kmeta, temuč tudi druge malo blagovitne ljudi teží. Res je, da pri vpeljanji tega davka so bile odvržene tiste takse sodnih ali političkih spisov, ktere so ubogimu kmetu toliko zlega naključevale, ktere je zavoljo nezvestnih prejemnikov dostikrat po dva- ali trikrat plačati mogel, in zavoljo kterih je večkrat potrebno živinče, ali če družiga ni bilo, kotlič iz kuhnje zgubil. Pa ukaz za štempljani popir je le tako neprilčno osnovan, da zavolj prestopov ne le prosti človek, temuč tudi umni ljudje in uradniki práv lahko v kazen zabredejo, in kar je pa še hujši, naklada je tako neprimerjeno razdeljena, da davk dosti bolj reveža in menj premožniga ali blagovitniga kakor bogatinca zadene. Zavolj tega vošimo, da bi se vés ukaz zavoljo štempljnov že v prvim državnim zboru skoz in skoz prenaredil.

Cestnina in mostnina ste kmetam, ki se s prepeljevanjem trgovskega blaga ali z drugo vožnjo pečajo, zlo težki; od majhniga večkrat práv pičliga zasluzka morajo vozniki in drugi popotniki še nekaj grošev ali goldinarjev odkrušiti, in veliko zamud preterpeti, vstavlja se pri vsaki cestnici. Práv bi bilo, da bi se tudi ta reč drugači vravnala.

Pri téh dozday imenovanih davkih bi bilo tedej po mojih mislih kmetu nar poprej polajšanje vošiti, in naj bi se vsaj ob začetku prihodnjiga léta vpeljalo.

(Konec sledí.)

*) Deželni stanovi vsih deželá so večidel za prvo potrebo spoznali, da bi se kmetam po pravični tarifi tlaka, desetina in vse druge grúntne gospodke dolžnosti odvzele. Za ponižanje cene solí so se pa Krajski stanovi tudi posebno potegnili.

Vredništvo.

Dopis iz Mirne.

Žalosten, práv žalosten sim bil, ko sim zvedil, da ima v Novim mestu drugi mesec na svitlo priti nemški časopis Slovenija (Sloveniensi Blatt); nisim sicer žalosten zato, kér bo Novomestjanam nova zarja zasiljala, in rodila novo dete Slovenija, zakaj po dobro vredvanih časopisih se ljudstva izobražvajo (likajo) in ravno to svojim rojakam vsak rodoljub serčno privošiti mora; čudim se le zato, kér bo déte „Slovenija“ imenovano, pa ne bo po slovensko govorilo. Kje je vaša vnema za domorodnost, ljubi moji sosedje? *)

V nekim tergu na Štajarskim, je kupec belo in rudečo pisane trakove in kokarde kmetam prodajal. Nek bistroumen kmetovavec pride v štacuno, in po blagu popraša, kteriga kupiti misli. Štacunar misleč, da je kmet zabit, mu ponudi tudi trakov in kokard, rekoč: kdor take kokarde ali trakove nosi, sme kar koli le hoče brez vsigá zadržka dopernesti. V kmetiški suknji se najdejo véasih umniši glavice, kakor v gospóških, zato si kupi kmet trak in kokardo, si ju na prústof in klobuk pripné, ter zgrabi nekaj platna rekoč: hvala Bogú! zdej se bo lahko na svetu živel — in pri durih vún šine. Štacunar za njim skoči, ga zgrabi, in mu hoče vkradeno platno vzeti vpíjoč: tat me hoče okrašt. Kmet — pošten človek — mu platno podá, ter mu resnobno odgovori: „Bog me vari tatvine; nisim in ne bodem nikdar kradel; jez sim le storil po vašim svetu — vam pa nej bodi to v poduk, ne slepariti kmetiških ljudi.“ Potem ga zaničljivo pogleda, in gré v drugo štacuno.

V Šentrupertu na Dolenskim se je nekaj malopridnih kmetov, ki so pijani iz kerčme prišli od več reči, posebno pa od tlake in drugih gosposkinih davkov, pogovarjalo. Eden izmed njih farovž zagledaje reče: „kaj pa bi biló, če bi mi tale kurnjek zažgali?“ Na to nek pameten hlapec iz Bistrice naleti, in malopridnežu odgovori rekoč: „družiga boste zidali.“ — Ko je te besede izgovoril, so pijanci osramoteni molče in mirni svojo pot naprej šli. Slava tacimu človeku! nej si je hlapec ali gospodar. —

Kersnik, komisár.

Iz Dunaja.

Zdej smo še le natanjko zvedili, zakaj de je na Dunaji (v Beču) unidan nov hrup in nepokoj vstal, od kteriga smo v 21. listu pisali. Vse Dunajske novice sploh enoglasno terdijo, da sicer sila, s katero so Dunajčanje dovoljenje nekterih reči od Cesarja terjali, ni bila nikakor spodobna, da so se pa za pravično reč potegnili, kér so žalostno resnico zvedili, da nekteri ljudje visociga stanú in Meternihove róbe so začeli poskušati, našimu milimu Cesarju prigovarjati, da bi — kolikor bi moč bilo — ljudstvam obljubljene darove prikrajšali, da bi jih spet mogočniki v oblast dobili, kar pa verli Dunajčanje in njih glava — akademijsko kardelo — po nobeni ceni ne pripustijo. — De bi pa ti malopridni ljudje Dunaj v nar večí prekucije pripra-

*) Nam se pa clo potrebno zdí, da imamo tudi nekaj nemških časopisov, ki se potegujejo za domorodne reči zoper toliko trumo sovražnikov, ki nam Slovincam ne privošijo od milostljiviga Cesarja po ustavi dovoljenih pravic. — in če v prid ljudskega omikanja in blagostanja le to za-dobiti želimo, kar smo zgubili in kar so nam milostljivi Cesar nazaj dati dovolili, pa že vpíjejo in razsajajo naši sovražniki, da se hočemo od Nemcov ločiti, da jih hočemo zatirati, dejih sovražimo in več taci nesramnih laži, ktere jim le satan prepíra vdihniti zamore. Mi no-čemo nemšine zatirati, ktera nam je potrebna, tudi laški-ga, francozkiga, angležkiga in nobeniga družiga je-zika ne — nasproti pa imamo Slovenci v slovenski hiši tudi pravico terjati, da se nam materni jezik ne zatiruje, kakor se je — Bogú naj bode potoženo! dozdej zatiral. Vsakimu svoje! to so naše besede pred Bogam in pred Cesarjem; tega naj se derži tudi vsak časopis na Slovenskim, naj bode v nemškem ali slovenskim jeziku pisan.

Vredništvo.

vili in se potem veliki nesreči celiga Cesarstva hudobno posmehovali so Cesarja iz Dunaja odpeljali, kér so ga nalagali, da mu Dunajčanje po življenji strežejo. Z vsa silo je priletel nek hinavski tihotapec — Bombelj po imenu — nad Cesarja, Jih je s silno nevarnostjo nalagal, in takó Dunaju Cesarja odpeljal, kteriga Dunajčanje kakor svojiga očeta ljubijo, po katerim vse žaluje, naj bo star ali mlad, prost delavec ali premožen mestnik — brez kteriga Dunajčanjem ravno takó, kakor vsim drugim deželam biti ni mogoče!

To je po Dunajskih novicah vzrok undanjih prekucij. Zdej je spet vse mirno. Cesar so pa še zmirej na Tiroljskim, kjer dan na dan vladarske reči práv pridno opravljajo.

Vseučiliša nam je v Ljubljani potreba.

Krajncam pa tudi vsim Slovincam sploh v prevdarik.

(Konec.)

„Desiravno se dandanašnji v slovénkim jeziku vsi razdélki védnost še ne zamorejo obdelovati, kar zavoljo združenja slovénkih deželá z družimi deržavami cesarstva celó celó potrebno ni, se bo pa vunder sčasama slovénki jezik toliko omikal in obogatil, da se bo tudi v vikši vednosti vpeljati mogel.“

„Marsikdo bo morebiti rekel, da zavoljo bližnjih vseučiliš v Grádcu, v Inšpruku in na Dunaji noviga v Ljubljani treba ni.“

„Ako so bile pa v téh tudi ne ravno velicnih nemških deželah vseučiliša potrebne spoznane, se mora ta potrebnost v Ljubljani timveč spoznati, kér so ljudstvu skozi in skozi slovénkiga naroda zavoljo pomanjkanja domačih višjih šol marsikteri zaderžki na poti, ktere mora premagati, predin zamore k ptujimu ljudstvu v šole iti.“

„Druga stran, ktera pomočke za osnovo in ohranjenje popolniga vseučiliša kaže, razodene zaderžke, ki se le z velikimi težavami premagati dajo.“

„Ako narod potrebnost take naprave spozná, ni več govorjenja v tém, da bi zavoljo še neznanih pomočkov se nič storiti ne dalo. Vladarstvo ali pa ljudstvo jih morate najti, in jih boste tudi našle.“

„V vsih časih so spoznali, da je ljudsko omikanje nar terdnejši steber deržav; zato ga tudi vladarstva podpirajo in v skerb jemljejo. Ako pa vladarstvo dozdej v tem ni kaj preveč skerbí imélo, bo ustava prihodnjič mende kaj več storila.“

„Vladarska denarnica rés v téh tesnih dnévih ne more polniga upanja za to napravo dati. Tode potreba vikšiga in obširnšiga narodniga omikanja sega mogočno v današnje življenje in ravno sedanje vrenje in kipenje zamore in bo tudi svoje snutke izločilo.“

„Imenovaniga pravila, potrebne pripomočke za večí izobraženje naroda vladarstvu v skerb izročiti, se moramo tadaj že zdaj terdno poprijeti, zraven tega pa tudi že zdej za pripomočke skerbeti, ktere zamore dežela tako visokimu namenu v dar prinesiti.“

„Téh poiskati, oživiti in lepimu namenu v prid napeljati, da se saj perve stopinje za doséženje tega naména berž ko je moč storijo, je silna in serčna prošnja, ktero upa polna slovénka mladost, ktero vsi učeniki deželnim stanovam, Ljubljanski mestni gosposki, vsim srenjam in slehernimu rodoljubu na serce položé, z upanjem, da ne bodo ne le vsi te prošnje podpérali, ampak da bodo tudi pomočkov iskali, po kterih bi se dala imenitna naprava osnovati.“

Iz zbora c. k. vikšiga učiliša v Ljubljani 11. Véliciga travna 1848.

Dr. Matija Juri Sporer s./r. Juri Zupan s./r. Juri Pavšek s./r. Urban Jerin s./r. Franc Metelko s./r. Dr. Janez Pogačar s./r. Dr. Janez Polc s./r. Dr. Matija Leben s./r. Dr. Janez Semen s./r.

Dr. Janez Čuber s./r. Dr. Leopold Natan s./r. Dr. Franc Šiffer s./r. Dr. Janez Nep. Biacovski s./r. Dr. Bernard vitez Pahner s./r. Dr. Janez Bleiweis s./r. Dr. Krist. Avg. Voigt s./r. Janez Kersnik s./r. Dr. Karl Humel s./r. Dr. Vilhelm Unger s./r. Dr. Anton Šubert s./r. Dr. Anton Jarc s./r. Dr. Janez Nep. Kleman s./r. Anton Pertovt s./r.

Iz Laškiga.

30. dan pretečeniga mesca je naša armada združeno neapolitansko-toškansko armado pri Kurtatoni tako premagala, da je 2000 sovražnikov vjela in 11 kanonov jim vzela. Tako pripovedujejo 3. dan tega mesca iz Verono v Ljubljano prinešene novice.

Tudi naš krajnski regiment je bil blizu te hude pa slavne bitve, v kteri, kakor gosp. oberst Görger pišejo, je pa tudi veliko vojakov naše armade padlo. — Lahí so grozno neusmiljeni ljudje — v Villafranki so v bolnišnici ležecim ranjenim vojakam avstrijske armade oči izbódlí, nosove, ušesa in še druge dele trupla ker vozeljno porezali, in jih potem še le umorili.

Iz Frankforta Majnskiga.

Veliki zbor v Frankfortu se je že davnej začel, pa ni še clo nič opravil. Kakor Novice pišejo, se poslanci pomenjujejo in pomenjujejo in pa tudi pričkajo, pa dosihmal še niso mogli nobene reči do konca dognati. Nekteri časopisi zlo zabavljajo čez poslance, iz našiga avstrijskiga Cesarstva poslance, kér pravijo, da so, razun nekterih učenih mož, večidel vsi drugi v politiških vednostih premalo prebrisani ljudje. —

Poslancé biti na velikih deržavnih zbiorih je težavna reč. Koliko tavžent in tavžent reči mora tak človek vediti, da ga očitno osramovanje ne zadéne. Kako gladko mora govoriti znati, da se mu ne smeja. — Poslanec mora gotovo več znati, kakor hruške péči!

Iz Hrovaškiga.

Tudi iz Hrovaškiga, kakor iz mnogih družih deželá, nam Novice vedno toliko laži pišejo, da prijatelj resnice na zadnje ne vé, kaj da bi verjel. Nekteri časopisi čertijo posebno bana Jelašića, od kteriga, kar le morejo, protivniga pripovedujejo. Veselilo nas je tedej unidan v občinskem avstrijskim časopisu s krepko besedo iz Zagreba pisano pismo brati, ktero pravi, „da je gerda laž, če kdo terdi, da Njih ekscelencija ban Jelašić ni našimu Cesarju serčno in zvesto udan in da misli sebi izročene dežele Cesarstvu otergati. To je gerda laž. Ban Jelašić neče Madžjaram nič pravičniga vzeti, pa tudi po nobeni ceni ne pripusti, da bi Madžjari njemu izročnim deželam kej vzeli. Ban, vés vnet za čast in blagor svoje domovine, ni dozdej ne nar manjši stopinje storil, da bi je ne bil na znanje dal ali Cesarju, ali Nadvojvodu Francu Korlnu, na kteriga je navkazan. In dosihmal ga niso ne Cesar ne Nadvojvoda še za nobeno reč pokregali, kar tedej kaže, da kar je storil, je práv storil.“

Madžjari so zares čudno ljudstvo. Koliko lét že zatirujejo svoje brate Slovane, brez da bi spoznati hotli, da je to krivica! Oni ne pomislijo, da „kar sebi ne želiš, ne stori tudi bližnjimu ne.“ Bog daj, da bi enkrat spoznali, da narodnost je nar svetejši blagó vsaciga naroda, in da bi se umirili in pobratovsko spravili s svojimi brati! Mirú, mirú nam je silo silo potreba; brez mira ni sreče in blagostanja v nobeni deželi. — nadloga in revšina ste gotovi naslednici nepokoja!

Perva beseda Ljubljanskiga slovénkiga zbora v Ljubljanskim gledišu, 30. dan veliciga travna.

Hvala Bogú! da smo spet enkrat in sicer iz globóčne sere mile glase svoje domovine v gledišu péti slišali, — da smo se smeli spet enkrat na glas veseliti po dolgim terpljenji! Slava in hvala Ferdinandu, ki so nam to neprecenljivo veselje dodelili in nas sovražnih